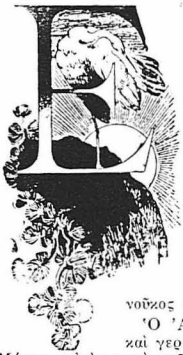

ΣΠΙΤΙΑ ΚΑΙ ΔΡΟΜΟΙ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

ΤΟΥ Κ. ΘΕΟΔ. ΒΕΛΛΙΑΝΙΤΗ

..... Η ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
.....

ΚΕΙ όπου εγείρεται σήμερα επί της λεωφόρου Πανεπιστημίου το νεότερον κτίριον της στοάς του 'Αρχαίου, ήρχην άλλοτε ένα τετράγωνον σπίτι χρωματισμένον κόκκινον, με κήποι και με σταύλον. 'Εκει έκατοικοῦσαν οἱ δύο υἱοὶ τοῦ Πετρόπαιτη, ὁ 'Αναστάσιος καὶ ὁ Δημήτριος. 'Ο πρῶτος ἦτο ἔγγιστος, εἶχε δὲ δύο θυγατέρας, τὴν Φωτεινὴν καὶ τὴν 'Ελένην, ἡ ὁποία ἐπανδρεύθη τὸν πλοῦτον τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ καὶ ἱατροῦ Μουρούζη, ἀπόγονον τοῦ ἡγεμόνος τῆς Μολδαβίας. Εἶχε, πρὸς τοῖτους, ὁ 'Αναστάσιος πέντε υἱούς: τὸν Πέτρον, τὸν 'Αντώνιον, τὸν Γεώργιον, τὸν Κωνσταντίνον καὶ τὸν Γιαννίτσην. 'Ο Πέτρος ἔγινεν ἑταίρος-γός, οἱ τρεῖς ἄλλοι στρατιῶται καὶ ὁ Γιαννίτσης δογματικὸς ποιητῆς καὶ ἀπέθανε νέος.

'Ο 'Αναστάσιος Μανρωμιάλης ἦτο ἀντιστρατήγος καὶ γερομισιστής. 'Όταν ὁ πατήρ του ἦτο ἡγεμόν τῆς Μάνης, αὐτὸς μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Γεωργίου εἶχε σταίει εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν ὡς ἄρχοι, ἐκεῖ δὲ ἐπὶ τὴν ἐποπτεῖαν τοῦ οἰκουμένου πατριάρχου ἐσπούδασαν. 'Όλίγον πρὸ τῆς ἐκδηξέως τῆς 'Επανάστασεως τοῦ 1821, ὁ Πετρόπαιτης, ὅπως ἀποπληρώσῃ τὴν παρὰ τῆς Γαλιπόλεως, εἶχε ἀποστείλει ἐκεῖ τὸν 'Αναστάσιον, δὲν ἠλευθερώθη δὲ ὁ νέος παρὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς πόλεως ταύτης.

'Η γυναῖκα του Χρυσῆς ἦτο ἀπὸ τῆς πρώτης κλιθεῖς τῆς τιμῆς τῆς βασιλείσεως 'Αμαλίας, οἱ ὁποία ἔφερον μόνον τὸν τίτλον καὶ ἐνεφανίζοντο εἰς τὰ ἀνάκτορα κατὰ τὰς μεγάλας μόνον τελετάς. 'Η βασιλεῖσα 'Αμαλία ὅταν ἦλθεν εἰς τὰς 'Αθήνας, ἐνονοῦντο ἀπὸ γενομένης κρισεῖς, βραδύτερον δὲ ἀπεράσισε νὰ προσλάβῃ καὶ 'Ελληνίδες, ὡς δεσποινίδας ἐπὶ τὸν τιμῶν. Προσέλαβε τότε τρεῖς τοιαύτας διαπροσώπους διὰ τὴν εὐφρίαν καὶ τὴν ὡραϊότητά των, φερουσας δὲ μεγάλα ἑλληνικά ὀνόματα, τὴν Φωτεινὴν Μανρωμιάλην, τὴν θυγατέρα τοῦ Μάρκου Βότσαρη καὶ τὴν δεσποινίδα Κριεξή.

'Ο Δημητρίος Μανρωμιάλης ἦτο ἱστοστράτηγος καὶ ἱατρομισιστής τοῦ 'Όθωνος, παρμεινίας δὲ ἄγαμος ἐκατοικοῦσε μετὰ τῆς οἰκογενείας τοῦ ἀδελφοῦ του, τὰ μέλη τῆς ὁποίας εἶχον κληρονομήσει τὴν θρησκίαν ὠριότητα, τὴν ὁποίαν ἡ ἐναντίου παρὰδότης ἀπέδιδεν εἰς μίαν νεράδα, τὴν ὁποίαν ὁ ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας εἶχε περιπλανωμένον εἰς τοὺς ἀποτόμους βράχους τῆς παραλίας τῆς πατρίδος του καὶ τὴν ἐνεμύθηθη.

Εἰς τὸ κώκινον ἐκεῖνον σπιτί ἀνετόφισαν αἱ ἔγγονοι τοῦ Πετρόπαιτη. 'Όλοι ὡμίονον τὴν γαλλικὴν, ὡς μητρικὴν τὸν γλῶσσον, ὡς ἀναφέρει ὁ Γάλλος συγγραφεὺς Γκρανιέ, ὁ ὁποῖος ἦτο ἐκ τῶν πρώτων τροφίμων τῆς ἀρχαιολογικῆς γαλλικῆς σχολῆς. Εἰς τὸ σπιτί τοῦ 'Αναστασίου Μανρωμιάλη ἐσθιζαν οἱ ἐπιζῶντες ἀρχηγοὶ τοῦ ἀγώνος, οἱ παρεπιδηνότες ξένοι καὶ ὁ Βασιλεὺς αὐλικῶ.

'Η δοῦμισσα τῆς Πλακεντίας συνεδέθη μετὰ τῆς οἰκογενείας ταύτης, οἱ δὲ 'Αθηναῖοι ἔβλεπον κάθε μερὰ σταθμιζούσαν εἰς τὴν πόρτα τοῦ κώκινου ἐκεῖνου σπιτιοῦ τὴν περίεργον ἄιαξαν τῆς δουκίσεως.

'Όταν ἀπέθανεν ἡ κόρη τῆς δουκίσεως, ἡ στοργὴ τῆς ἐστράφη πρὸς τὴν μικρὰν Φωτεινὴν Μανρωμιάλην, τὴν ὁποίαν ἀνέθεσε καὶ ἐσπούδασεν ἡ ἰδία. 'Ο 'Εδμόνδος 'Αλιπτό, ὁ ὁποῖος εἶχε γνωρίσει αὐτὴν, ἀναφέρει διὰ ὁμιλοῦσας τὴν γαλλικὴν γλῶσσον καθαρῶτερα παρὰ οἰαδήποτε δεσποῖνα τῆς συνεισίας τοῦ Σαιν-Ζερμαίν. 'Αλλ' ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἐξέπέλητε τοὺς ξένους δὲν ἦσαν τὰ γαλλικά τῆς Φωτεινῆς.

*νὰ ἰδῆτε καὶ νὰ μάθετε πὸς πιάνεται ἡ ἀγάπη.
'Απὸ τὰ μάτια πιάνεται, στὰ χεῖλη κατεβαίνει,
καὶ ἀπὸ τὰ χεῖλη σὴν καρδίαν...*

Αὐτὸ εἶνε τὸ Πάσχα σιὸν Πίνδο. Εἶνε τὸ πρῶτον ζῆντημα ὕστερ' ἀπὸ τὸν βαρὺν βασιτάτο χερμανοῦ ἀπνο. Εἶνε ἡ πρώτη ἀνάστασις τῆς 'ζωῆς ὕστερ' ἀπὸ μὴν μεγάλην νάχη καὶ ἕνα βαθὺ μαρμασὸ. Καὶ γὰρ αὐτὸ γιορτάζεται τόσο χαριτωμένα, τόσο προστότητα.

† ΚΩΣΤΑΣ ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ

ἀλλὰ ἡ ὡραϊότης τῆς. 'Ο Γκρανιέ εἰς τὸ σύγγραμμά του «'Η 'Ελλάς» περιγράφει ἕνα ἀνακτορικὸν χορόν, ὁ ὁποῖος ἐδόθη τὸν 'Απρίλιον τοῦ 1847, ἐκεῖ δὲ ὁμιλεῖ διὰ τὸ κάλλος τῶν τριῶν 'Ελληνίδων τῆς αὐλῆς. 'Αἶξιν νὰ μεταφερθῇ ἡ περιγραφή αὐτή, διότι δίδει τὴν εἰκόνα τῆς ἀνωτέρας κοινωνίας τῶν 'Αθηῶν κατὰ τὰ πρῶτα χρόνια τῆς πρώτης δυναστείας:

«'Ο χορὸς, λέγει, ἤρχισε μετὰ τὴν π ο λ ω ν ε ξ α ν, ἡ ὁποία εἶνε ἕνα εἶδος περιπάτου, κατὰ τὸν ὁποῖον οἱ καθ'αλλήλους ἀλλοῖνον ντύσας εἰς ἑκατόν γύρον ὁὶ πρῶτος, ὁ πρῶτος τῆς Κυβερνήσεως καὶ οἱ πρῶτος τῆς Γερουσίας καὶ τῆς Βουλῆς εἶνε οἱ μόνον λαβάνοντες μέρος εἰς τὸν χορόν τοῦτον, ἐκ τῶν γυναικῶν δὲ μόνον αἱ σύζυγοι τῶν πρῶτων καὶ αἱ δεσποινίδες ἐπὶ τῶν τιμῶν. Μετ' αὐτὴν σχηματίζονται οἱ τεταχόνοι, χορεύεται ἡ μαζούρα καὶ οἱ ἄλλοι χοροὶ, εἰς τοὺς ὁποίους λαβάνουν μέρος ὅλοι οἱ προσκεκλημένοι. Κάποιος μὲν παρατήρησεν διὰ εἰς τὰς 'Αθήνας δὲν χορεύουν τὴν πόλκα ὅπως εἰς τὸ Παρίσι, ἀλλ' ἐγὼ δὲν παρατήρησα καμμίαν διαφορὰν. 'Εχόρευον καὶ ἐδῶ ὅπως καὶ εἰς τὰ γαλλικά σαλῶνα.

«Εἰς τὴν μεγάλην σάλλαν ὤηρχον γύρω-γύρω καθίσματα καὶ, σχεδόν εἰς τὸ κέντρον, δύο πολυθρόνες διὰ τοὺς βασιλεῖς. Οἱ βασιλεῖς χορεύουν μετὰ πολλὴν ζοφρότητα, κατὰ τὰ διαλείμματα δὲ περιέερχονται τὴν αἴθουσαν καὶ συνομιλοῦν μετὰ τὸν προσκεκλημένον.

'Ενας Γερμανὸς βασιλικὸς πρίγκηψ παρίσταται εἰς τὸν χορόν τοῦτον εἰνε ἰσχνὸς καὶ κατακόκκινος. Αὐτὸς ἐνδιαφέρεται ὀλίγον γὰρ τὸν χορόν, διότι εἶνε ἀποροφρημένος ἀπὸ τὴν γερμανικὴν φιλοσοφίαν καὶ λέγων διὰ ὁμιλεῖ ἐπὶ τὰς γλώσσας.

«Αἱ ὡραῖαι κυρία εἶνε ὀλίγα. Διὰ τὴν εὐχὴ κανεῖς τὸν γνήσιον ἑλληνικὸν τίπον, πρέπει νὰ μεταβῇ εἰς ἐπαρχίας ἢ προτεῦσσα καὶ ἰδίως ἡ συναρῶσα εἰς τὰ ἀνάκτορα κοινωνία, δὲν ἄριμει γυναικῶν ξεχωριστῆς ὡραϊότητος. 'Εταὶ δὲν θὰ ἐπιχειρήσω νὰ δώσω τὰς εἰκόνας αὐτῶν. 'Αλλὰ θὰ ἤμουν ἄδικος ἐὰν παρέλειπα νὰ ἀναφέρω τὰς τέσσαρας δεσποινίδας ἐπὶ τὸν τιμῶν τῆς βασιλείσεως 'Αμαλίας. Τὴν δεσποινίδα Μανρωμιάλην, διάσημον καθ' ἄλλην τὴν Εὐρώπην, ἔγγονὴν τοῦ Πετρόπαιτη, ὑψηλὴν, εὐλύγιτον, μετ' αὐτομὴν ἑλλητικὴν, μελαχροίνην, μετ' ἀπαυράπτοντα γαλανά μάτια. 'Ενας παλαιὸς θύλος ἀναφέρει διὰ τὸ διάβολος ἔχει τὸ μέρος του εἰς τὴν ἑξαισίαν αὐτὴν εὐμορφίαν. Τὸ ὄνομα τοῦ ὁποῖου φέρεται, εὐθέως καταλήλθους διὰ τὴν ἀστράπτουσαν αὐτὴν νέαν. 'Όνομάζεται Φωτεινὴ καὶ ποτε ὄνομα δὲν ἦταν τόσον ταυριασμένον μετ' ἐκείνην ἡ ὁποία τὸ φέρεται. 'Η δεσποινὶς Βότσαρη, κόρη τοῦ νέου Λεωνίδα, ὁμοειρή καὶ λευκὴ, μετ' ἰδίαν καὶ χαριτωμένην, ἔχει ἀνθρωπίνην κάλλοιόν ἐν ὧ ἡ δεσποινὶς Μανρωμιάλην ἰομίζει κανεῖς ὅτι εἶνε θεὰ κατεβόσασα ἀπὸ τὸν 'Όλυμπον. Τὴν ὀνομάζον Ρόζαν, καὶ τὸ ὄνομα αὐτὸ ταυριάζει εἰς τὸ εὐθραστον αὐτὸ πλάσμα. 'Η τρίτη, ἡ δεσποινὶς Κριεξή, ἔχει ὅλως διόλου τὴν ὄψιν Γαλιίδος. 'Επὶ τέλος ὑπάσχει καὶ μία Γερμανὶς ξεχωρισμένη, τῆς ὁποίας αἰσθητοὶ τρόπον νὰ γράσω τὸ ὄνομα τῆς δὲν ἔχει οὔτε γραμμάς, οὔτε χρώματα εἶνε ἕνα φρέσκον τρεῖς μέσα σὲ ἕνα μικρὸ ἄσκι. Αἱ 'Ελληνίδες συνάδελφοί της τὴν συντρέξουν τὴν δυστυχισμένην. Εὐτυχὸς διὰ τὴν τιμὴν τῆς Γερμανίας, ἡ βασιλεῖσα 'Αμαλία δύναται νὰ ἀνταγωνισθῇ πρὸς τὰς 'Ελληνίδας ἡπαστιστριάς της.»

Εἰς τὸ σπιτί τοῦ 'Αναστασίου Μανρωμιάλη ἐσθιζαν αἱ κυρία τῶν ὁσίων ἡ ζῶη ἐπέραςε σάν ἕνα ρομαντικὸν μυθιστόρημα κατὰ τοὺς χορούς τῆς 'Ελληνικῆς 'Επανάστασεως. Καὶ μετὰ αὐτὰς ἐσθιζαν οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι εὐμορφιστὰς ἀξιόλογοι νὰ χρησιμοποιῶσιν ὡς ἦρως ρομαντικῶν ποιημάτων, τὰ ὁποία ἦσαν πούτῃ τῆς μόδας κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Τὰς εἰκόνας των τὰς βλέπει κανεῖς εἰς τὰ ἔργα τῶν περιηγητῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. 'Αλλὰ τὰ πολὺτιμα ἐκεῖνα βιβλία ἔχουν ἐξαφανισθῆναι πλέον καὶ οὔτε κἀν εἰς τὰς βιβλιοθήκας εἰσπορεῖ νὰ τὰ εὕρῃ κανεῖς. 'Απὸ ἕνα πούτῃ κατὰ τὴν ἐποχὴν μίαν ἡμέραν κατὰ τὰς περιπλανήσεσιν μου εἰς τὰ παλαιοβιβλιοποιεῖα τῆς ἀρσιστεῖας ὄδησεν τὸν Σπυριδῶνα, θὰ προσπαθῶ νὰ δώσω τὴν εἰκόνα τῶν περιέεργων αὐτῶν προσώπων, τὰ ὁποία ἐσθιζαν εἰς τὸ σπιτί τοῦ Μανρωμιάλη, εἰς ἄλλο μνο σημείωμα.

ΘΕΟΔ. ΒΕΛΛΙΑΝΙΤΗΣ

'Η Δούμισσα τῆς Πλακεντίας

